

CUPRINS

<i>Cuvânt înainte</i>	11
Capitolul I. Cerințe fundamentale în construirea și experimentarea chestionarului de personalitate	
1.1. Principalele limite și dificultăți intrinseci măsurării personalității prin chestionare	15
1.2. Cerințe generale și etape generale în construirea unui chestionar	17
1.3. Strategiile de construire a chestionarelor de personalitate	20
1.3.1. Metoda intuitivă	20
1.3.2. Metoda empirică	21
1.3.3. Metoda analizei factoriale	23
1.4. Modalitățile de construire a itemilor chestionarelor de personalitate	25
1.4.1. Problema limbajului	26
1.4.2. Relația item – trăsătură	29
1.4.3. Caracteristici de suprafață ale itemilor	30
1.4.4. Caracteristici semantice ale itemilor	33
1.4.5. Caracteristici psihometrice	35
Extinderi: Caracteristici privind generarea itemilor	35
Concepte caracteristice	39
Proiect aplicativ de semestru	42
Test de evaluare a cunoștințelor	42
Bibliografie și comentarii	43

Capitolul II. Chestionarul de Personalitate California

2.1. Trăsături de personalitate	50
2.2. Teoria lui H. Gough privind dimensiunile interrelaționale ale personalității	52
2.3. Concepția lui Gough privind evaluarea personalității și construirea unui chestionar dedicat normalității	53
2.4. Varianta din 1972 a Inventarului de Personalitate California	56
2.4.1. Cele 18 dimensiuni ale personalității normale. Prezentarea scalelor; conținuturi și atribute în comportamentul interpersonal	56
2.4.2. Interpretarea sceler	70
2.5. Utilizarea datelor C.P.I. în consilierea educațională și vocațională	78
2.6. Scalele abreviate M.M.P.I.	80
2.7. Varianta 1987 a C.P.I. și modelul cuboid	82
2.8. Exemplificarea interpretării unui profil	84
Extinderi: Cercetări desfășurate cu chestionarul C.P.I.	85
Adjective Check List, ACL	90
Concepte caracteristice	91
Test de evaluare a cunoștințelor	94
Bibliografie	94

Capitolul III. Chestionarul 16 Factori Primari – 16 P.F.Q., Chestionarul de Anxietate – C, Chestionarul de Personalitate pentru Adolescenți – H.S.P.Q.

3.1. Teoria factorială a lui R.B. Cattell asupra formării și funcționării personalității	96
3.2. Chestionarul 16 factori primari – 16 P.F.Q.	103
3.2.1. Date despre chestionar	103
3.2.2. Prezentarea factorilor	104
3.2.3. Modalitatea de calcul a factorilor secundari	115
3.3. Chestionarul de personalitate pentru adolescenți – H.S.P.Q.	116
3.3.1. Sinteze ale cercetărilor axate pe dinamica factorilor în adolescență	117
3.3.2. Exemplificarea interpretării unui profil 16 P.F.	120
3.4. Chestionarul „C” Cattell privind nivelul anxietății	122
3.5. Exemplificarea interpretării unui profil „C”	126
Extinderi: Date de cercetare	128
Concepte caracteristice	130
Test de evaluare a cunoștințelor	131
Bibliografie	132

Capitolul IV. Chestionarele de tip „Big Five”: NEO PI R, ABCD – M

4.1. Strategia de construire pornind de la specificul lingvistic	134
4.2. Sensul superfactorilor în contextul interpretării structurii și dinamicii personalității: teoria lui Costa și McCrae	139
4.3. Chestionarul NEO P R. Prezentarea factorilor și fațetelor	144
4.4. Date de cercetare privind legătura dintre Big Five și superfactorii motivaționali	155
4.5. Date de cercetare privind semnificația superfactorilor personalității în raport de sindroamele clinice	157
4.6. Abordări structurale: modelele de tip circumplex	160
4.7. Cercetări românești. Replicarea modelului psiholingvistic în limba română	164
4.8. Chestionarul ABCD – M. Prezentarea factorilor și fațetelor acestora	166
4.9. Exemplificare profil NEO PI R	168
Extinderi: Instrumente de tip Big Five	169
Concepte caracteristice	172
Test de evaluare a cunoștințelor	176
Bibliografie	176

Capitolul V. Inventarul de personalitate Myers-Briggs

5.1. Teoria lui C.G. Jung privind tipologia de personalitate	181
5.2. Inventarul tipologic Myers-Briggs – forma G	185
5.2.1. Atitudinile: Extraversia (E) și Introversia (I). Preferința J. *P.	187
5.2.2. Descrierea scalelor MBTI	187
5.3. Temperamentul	190
5.4. Exemplificare	191
Extinderi: Utilizarea MBTI în selecția profesională, consiliere	
vocațională și în cercetare	194
Concepte caracteristice	200
Test de evaluare a cunoștințelor	201
Bibliografie	202

Capitolul VI. Chestionarul Eysenck de personalitate, EPQ și Inventarul Eysenck de Personalitate, E.P.I.

6.1. Teoria lui Eysenck privind structura personalității și măsurarea acesteia	203
6.2. Cei trei factori tipologici ai personalității: conținuturi și cercetări experimentale	207

6.3. EPQ, Eysenck Personality Questionnaire și EPI, Eysenck Personality Inventory	211
6.4. Interpretarea factorilor din E.P.I.	212
6.5. E.P.Q. include și o IV-a scală, psihotismul	213
6.6. Exemplificarea unui profil E.P.I.	214
Extinderi: Date de cercetare privind cei trei superfactori în studiul personalității delictuale	215
Concepte caracteristice	216
Test de evaluare a cunoștințelor	217
Bibliografie	218

Capitolul VII. Chestionarul de tendințe accentuate Smiescheck

7.1. Teoria lui K. Leonhard privind normalitatea și condiția de anormalitate	219
7.2. Chestionarul de tendințe accentuate	222
7.3. Prezentarea caracteristicilor unor tipuri de firi accentuate	222
Extinderi: 1. Convertirea notelor brute în procente	235
2. Abordări contemporane ale condiției psihopatologice a personalității	236
3. Evoluții și tablouri clinice ale unora dintre personalitățile accentuate	238
Concepte caracteristice	242
Test de evaluare a cunoștințelor	245
Bibliografie	246

Capitolul VIII. Inventarul Multifazic de Personalitate Minnesota

8.1. Construirea M.M.P.I.	247
8.2. Scalele standard ale M.M.P.I.: conținutul scalelor de validare și al scalelor clinice, aspectele de psihopatologie	253
8.3. Condiția de normalitate a scorurilor	258
8.4. Codificarea rezultatelor	259
8.5. Exemplificarea interpretării unui profil MMPI	260
Extinderi: Prezentarea noilor scale standard și experimentale din MMPI 2, MMPI 2 A	264
Concepte caracteristice	268
Test de evaluare a cunoștințelor	269
Bibliografie	270

Capitolul IX. Chestionarul Psihopatie, Nevroză, Paranoia, P.N.P.

9.1. Câteva date de istorie	271
9.2. Analiza itemilor și constituirea scării definitive	273
9.3. Interpretarea chestionarului PNP	274
Extinderi: Date de cercetare privind veridicitatea diagnosticului	276
Test de evaluare a cunoștințelor	277
Bibliografie	277

Capitolul X. Teste de temperament: GZTS, STR-R, ZKPQ, A.I.S.S.

10.1. Evidența comportamentală a caracteristicilor temperamentale	278
10.2. Chestionarul de personalitate Guilford-Zimmerman	279
10.3. Chestionarul de temperament Strelau (revizuit), STR R	282
10.4. Chestionarul de personalitate Zuckermann – Kulman, ZKPQ ...	286
10.5. Inventarul Sensation Seeking, A.I.S.S.	289
Extinderi: Inventarul AISS, itemii, grila, interpretarea	289
Test de evaluare a cunoștințelor	291
Bibliografie	291
Glosar	293
Bibliografie generală	307

CUVÂNT-ÎNAINTE

Secolul XX a reprezentat un triumf al științei aplecate spre cunoașterea realului exterior ființei umane. Secolul XXI va trebui să compenseze printr-o egală preocupare pentru cunoașterea realității interioare, a psihicului uman, a structurilor profunde, a dinamicii, a sensurilor formative. Acest lucru cu atât mai mult cu cât, dacă vrem să stăpânim răul din lume, distrugerea și haosul social, pasul va fi spre cunoașterea și stăpânirea distrugerii și haosului propriu – spre responsabilitatea profundă a gesturilor și acțiunilor proprii asumate conștient.

Dacă astăzi omul obișnuit știe din ce în ce mai mult despre felul cum este alcătuit și funcționează corpul uman, el știe însă foarte puțin despre propriul psihic; liberul arbitru, visul emancipării individului de sub tutela naturii, se dovedește, examinat îndeaproape, o himeră. Nu noi suntem adevărații stăpâni ai comportamentului, deciziilor, reacțiilor, chiar gândurilor noastre. Și nici măcar nu este cineva din exteriorul nostru, acela pe care să-l putem învinui sau ruga. Mult din ceea ce facem, suntem, decidem, gândim, visăm ține de interiorul profund al ființei noastre, de forțele uriașe ale realității psihice, la fel de uriașe precum cele care țin laolaltă structura atomului într-o entitate.

Mai ales din această perspectivă privitye lucrurile, observația unora dintre gânditorii cei mai sceptici ai secolului trecut își dezvăluie adevărata semnificație: dacă va fi să mai existăm, secolul abia început va trebui să fie un secol al ființei noastre profunde, al transcendenței. Un secol în care omul va fi responsabil de sine sau nu va mai fi deloc. Un secol în care vom căuta temeiul ființării în acel imago dei noi înșine, renunțând la himera egocentrismului pentru a putea da curs și sens potențelor creative într-un mod constructiv și armonic pentru realitatea din jur.

Încă din 1956, Jung vorbește, în Sinele descoperit, de modul paradoxal, „dubla gândire” prin care trebuie să lucreze mintea omului de știință dacă dorește să înțeleagă ceva din realitatea psihismului uman. Pe de o parte, intervine cunoașterea asigurată prin educația științifică, bazată în principal pe adevărul statistic, furnizând o imagine rațională și realistă a lumii, imagine în

care individul concret apare ca un fenomen marginal, fără a juca un rol decisiv. Pe de altă parte, concomitent, va trebui să intervină în judecată al doilea tip de gândire, diametral opus, care pornește de la situarea individului în centrul cunoașterii, „dat existențial irațional, care este adevăratul purtător al realității”, omul concret, opus omului „normal”.

Ca psihodiagnostician, mai ales utilizând datele obținute prin instrumente de evaluare cuantificabile, precum chestionarele de personalitate, este dificil, dar absolut necesar, să-ți asumi responsabilitatea de a vedea, dincolo de informațiile normalizate, felul cum datele obținute prin aceste instrumente pot fi integrate în ecuația personală a omului viu pe care îl ai în față. Să ai în același timp o limpede gândire analitică și o intuiție sintetică privind aspectele dinamice specifice persoanei.

Psihodiagnoza este un pas. Mărimea reală a acestui pas, modul cum putem să cunoaștem, pentru a ajunge la înțelegere, sensul normativ sau ideografic al demersului însuși, rămân o decizie personală a fiecăruia dintre psihologi, decizie care ține și de cât de largi și aprofundate sunt cunoștințele sale, cât de responsabil este dispus să se implice în interpretări, depășind tentația unui demers diagnostic reducționist și asumându-și dificila sarcină a unei înțelegeri centrate pe subiect, pe structura de profunzime. Un astfel de pas nu cere formația unui erudit, dar cere instinctul cercetătorului, pentru care fiecare aspect deschide noi posibilități, formulează noi ipoteze care se cer corelate, verificate, care conduc spre noi aspecte tot mai structurate și mai coerente, dar fără a ucide misterul, „corola de minuni” a unicității ființei vii, transformând-o într-un adevăr încremenit și irelevant pentru viață. Fără a ambiționa spre decizii definitive, pentru că viața irațională și proteică nu va putea fi niciodată supusă și cuprinsă într-o dogmă.

Ceea ce ne putem dori este să pășim cu sfială, dar conștienți, în sanctuarul zeului, nu cerându-i supunere sau îndurare, ci încercând să cuprindem și să ne integrăm armoniei și ordinii creației primordiale. Atunci, abia atunci, vom putea spune, o dată cu Jung, că nu numai cunoaștem, dar și înțelegem, nu numai ne înțelegem pe noi înșine, dar înțelegem și pe cel asemenea nouă și totuși mereu unic om obișnuit. Când omul obișnuit al planetei se va întoarce spre sine pentru a sonda profunzimile insondabile ale psihismului propriu, înțelegând astfel frumusețea și forța ființei umane, oamenii nu vor mai fi un pericol pentru Terra.

Psihologia este un ghid, poate fi un prim pas. Truda și victoria asumate individual ne pot îmbogăți mereu viața. Este foarte posibil ca, o dată cu era realității virtuale, testele psihologice să cunoască o cu totul altă turnură. Viitorul este mereu incitant și deschis.

Prin acest curs am urmărit cunoașterea, înțelegerea și formarea abilităților și deprinderilor care permit practicarea activităților specifice pentru testarea psihologică: cum se construiește un chestionar psihologic și care sunt cerințele științifice ce permit ca rezultatele și interpretarea comportamentului persoanei să fie valide; care sunt strategiile de testare psihologică a personalității; tipuri de teste și tipuri de aplicații practice.

Aplicație: construirea unui chestionar dedicat unei trăsături de personalitate, aplicarea experimentală pe un lot de subiecți și analiza științifică (analiza de itemi și fidelitatea – consistența internă) a acestuia.

În prezentarea unor concepte-cheie au fost prelucrate și datele din următoarele dicționare de psihologie:

Dictionary of Psychology, A. S.Reber, The Penguin, 1985.

Dicționar de psihologie, R.Doron, F.Parot, Humanitas, 1991.

Dicționar de psihologie, U.Șchiopu, 1997.

Dicționar de psihologie, Larousse, Editura Univers Enciclopedic, 1998.

Autoarea